

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ КУЛЬТУРИ**

за участю:

**ІНСТИТУТУ ФІЛОСОФІЇ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
НАН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТУ СОЦІОГУМАНІТАРНИХ ПРОБЛЕМ ЛЮДИНИ
ЗАХІДНОГО НАУКОВОГО ЦЕНТРУ НАН УКРАЇНИ**

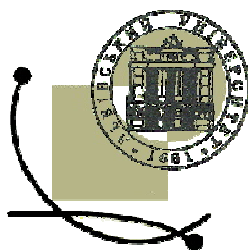

ТЕЗИ

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

Духовність. Культура. Людина.

Львів, 15-16 квітня, 2010 р.

ЛЬВІВ 2010

Тези Міжнародної наукової конференції “Духовність. Культура. Людина”. Львів, 15-16 квітня, 2010 р. – Львів: Львівський національний університет імені І. Франка, 2010. – 174 с. – Електронний ресурс. Режим доступу: http://lnu.edu.ua/faculty/Phil/tezy_dkl_2010.pdf

Голова Організаційного комітету:

Володимир Мельник, д.філос.наук, професор, завідувач кафедри теорії та історії культури, декан філософського факультету Львівського національного університету імені І. Франка.

Відповідальний секретар конференції:

Ольга Муха, канд.філос.наук, асистент кафедри теорії та історії культури філософського факультету Львівського національного університету імені І. Франка.

Технічний секретар конференції:

Ігор Колесник, асистент кафедри теорії та історії культури філософського факультету Львівського національного університету імені І. Франка.

Голова Редакційної комісії:

Андрій Васків, канд.істор.наук, доцент кафедри теорії та історії культури філософського факультету Львівського національного університету імені І. Франка.

Редакційна комісія:

Оксана Дарморіз, канд.філос.наук, доцент кафедри теорії та історії культури філософського факультету Львівського національного університету імені І. Франка.

Ольга Ліщинська, канд.філос.наук, доцент кафедри теорії та історії культури філософського факультету Львівського національного університету імені І. Франка.

Наталія Мадей, канд.філос.наук, доцент кафедри теорії та історії культури філософського факультету Львівського національного університету імені І. Франка.

Ольга Муха, канд.філос.наук, асистент кафедри теорії та історії культури філософського факультету Львівського національного університету імені І. Франка.

Ігор Колесник, асистент кафедри теорії та історії культури філософського факультету Львівського національного університету імені І. Франка.

Коректори:

Михайло Кобрин, Ігор Колесник

Комп'ютерне верстання:

Ігор Колесник

Статті подаються у авторській редакції (можливі незначні скорочення тексту).

Кафедра теорії та історії культури, вул. Університетська, 1,
м. Львів, 79 000, Україна.
Тел. кафедри: +38 032 239 42 10.
E-mail: kafedra_kultury@mail.ru

Ми визначили, що сенс людського життя, а точніше відсутність сенсу людського життя у В. Стуса, як і в А. Камю, осмислюється через чужинність людини у світі, тому мислителі стверджують, що абсурд (щодо відсутності сенсу життя) повинен бути прийнятий людиною, але таке прийняття абсурдності не означає підкорення, воно навпаки змушує людину вдаватися до бунтування.

Отже, здійснений філософський аналіз вчень В. Стуса та А. Камю визначає спільні концепції розуміння людини, що дозволяє ввести творчість українського філософа у контекст світової екзистенціальної філософії довівши, що філософська спадщина В.Стуса збагатила екзистенціальну традицію української філософської культури та інтегрувала її у європейську інтелектуальну традицію.

1. *Великовський С.* “Проклятые вопросы” Камю [вступ. стаття] / Самарий Великовский // Камю А. Избранное: [пер. с фр. вступ. ст. Самария Великовского; Ил. А. Еремина.]. – М.: Правда, 1990. – 480 с. – С. 5-37. – ISBN 5-253-00128-X.
2. *Экзистенциализм: философский энциклопедический словарь* / [редкол.: С.С. Аверинцев, Э.А. Араб-Оглы, Л.Ф. Ильичёв и др.]. – [2-е изд.]. – М.: Сов. энциклопедия, 1989. – С. 755-756. – ISBN 5-85270-030-4.
3. *Камю А.* Чума: [романи, повість] / Альбер Камю // [пер. з фр. передмова Д.С. Наливайка; худож.-оформлювачі Б.П. Бублик, Л.Д. Киркач-Осипова]. – Харків: Фоліо, 2006. – 462с. – (Б-ка світ літ.). – ISBN 966-03-3536-9.
4. *Камю А.* Бунтующий человек / Альбер Камю: Философия. Политика, Искусство: сборник: пер. с фр. // общ. ред., и пред. А.М. Руткевича. – М.: Политиздат, 1990. – 415с. – / Мыслители XX века /. – ISBN 5-250-01279-5. – (Миф о Сизифе – С. 23-90, Бунтующий человек – С. 119-353).
5. *Коцюбинська М.* Стусове “самособоюнаповнення” [Текст] / Михайлина Хомівна Коцюбинська // Из роздумів над поезією і листами В. Стуса. – Сучасність, 1995. – № 6. – С. 137-144.
6. *Коцюбинська М.* Поет [передмова] / Михайлина Хомівна Коцюбинська // Стус В. Зібрання творів: у 4-х т., 6-ти кн. – Т. 1. кн. 1. – Львів: Просвіта, 1994. – С. 7–38. – ISBN 5-7707-0604-X.
7. *Маленький І.* Космологія людської особистості і духу у взаємовідзеркалених всесвітах Василя Стуса (з приводу видання вибраного Василя Стуса: “Палімпсести”) [Текст] / Ігор Маленький // Сучасність. – 2004. – № 1. – С. 120-137
8. *Михайловская Н.* Экзистенциальный характер украинского мировоззренческого менталитета [Текст] / Наталья Анатольевна Михайловская // Социологические и методологические проблемы культуры миропонимания: сборник статей кафедры философии ХГТУСА. – Харьков, 1995. – Деп. в ИНИОНРАН от 11.07.95 г. № 50586. – С. 95-101.
9. *Михайловська Н.* Проблеми людини в секулярному екзистенціалізмі ХХ століття [Текст] / Наталія Анатолівна Михайловська // Людина, її становлення і розвиток / Філософські пошуки. – Вип. IV. – Львів-Одеса, 1998. – С. 303-312.
10. *Москалец К.* Василь Стус: Незавершений проект [передмова] / Костянтин Москалец // Стус В. Зібрання творів: у 12т. / редкол.: Дм.Стус [та ін.]. – Т. 1. – К.: Київська Русь, Факт, 2007 (Бібліотека журналу “Київська Русь”). – 540 с. – ISBN 978-966-353-211-4.
11. *Наливайко Д.С.* Метафізика абсурду й етика гуманізму [передмова] / Дмитро Наливайко // Камю А. Чума: [романи, повість]: пер. з фр. передмова Д.С. Наливайка. – Харків: Фоліо, 2006. – С. 3–26. – ISBN 966-03-3536-9.
12. *Стус В.* Зібрання творів: у 4-х т., 6-ти кн. / Василь Семенович Стус. – Львів: Просвіта, 1994. – Т. 4. – 533 с. – ISBN 5-7707-0611-2.

**СУЧАСНА ФІЛОСОФІЯ ЛЮДИНИ: ТОМІСТИЧНИЙ ПРОЕКТ
АНТРОПОЛОГІЧНИХ СТУДІЙ
Савинська Інна Володимирівна**

*Київський національний університет ім. Тараса Шевченка
вул. Володимирська, 60,
м. Київ, 01601, Україна.
Sainna@ukr.net*

Взаємозв'язок теорії буття зі вченням про людину існує із часів Високої класики як етапу розвитку давньогрецької філософії. Однак, історія філософії фіксує зацікавленість

людським еством, як одним із елементів космосу, вже в працях натурфілософів (фісіологів). Людська душа вивчалась крізь призму філософії природи (вивчення φύσις), що створювало натурфілософські уявлення про людину. Хоча, саме фісіологи заклали підґрунтя для теорії буття Платона та “першої філософії” – метафізики Аристотеля. Пошук ἀρχή (архе) як початку, засади та принципу влаштування всього існуючого зустрічаємо вперше в Анаксимандра, учня Фалеса, який підкреслював нескінченність та неописовість в будь-яких межах первинної засади. Себто, прагнення віднайти єдиний першопринцип з якого розгортається усе буття відкрило усвідомлення складності його остаточного визначення. Першопринцип є “Апейроном”, нескінченним, тобто вічним початком у Анаксимандра, “Логосом” у Геракліта, “Нусом” у Анаксагора. “Od początku filozofii europejskiej to, co w rzeczywistości najważniejsze, nazywane było jej zasadą - ἀρχή (Від витоків європейської філософії, те, що найважливіше в дійсності називали її засадою – ἀρχή)”. Вивченням остаточної первинної засади й продовжує займатися сучасна метафізика, яка має ґрунтовну історико-філософську традицію. Основні завдання, які ставить перед собою “перша філософія”, це: 1) ствердження існування первинної засади; 2) обґрунтування її первинності; 3) розкриття сутності; 4) визначення горизонту дослідження (Владислав Стружевський). Сучасна філософія ХХ-ХХІ століть у таких напрямках як постпозитивізм, прагматизм або аналітична філософія (філософія мови) та ін. відкидає претензію на здобуття остаточного знання дійсності, її засади, вбачаючи в цьому “метафізичність”. “Вони відкинули епістемологію та метафізику як можливі дисципліни... “відкинули”, а не “заперечували”...”. Правильне висловлювання, опис та конституювання фактів є набагато важливішим, аніж володіння істинами. Однак, сучасна метафізика не прагне статусу кінцевої засади, що інтерпретує дійсність. Метафізика як власне філософія, радше в кожній дійсній метафізичній концепції вбачає проект інтегрального розуміння дійсності, що втілює собою горизонт її можливих інтерпретацій (Владислав Стружевський). Це і є спроба вказати засади, ἀρχή, кореня з якого проростає будь-яке знання, а відповідно й існуючі науки. Аристотель в VI книзі “Метафізики” (Частина I) зазначає, що є наука, яка розглядає суще як таке, а також те, що йому властиве саме по собі. Ця наука нетотожна будь-якій існуючій науці, оскільки жодна з наук не досліджує загальну природу сущого як такого, а виділяє лишень якусь одну його частину, що і становить предмет дослідження. Так, метафізика становить фундамент для сучасної філософської антропології. “Filozofia człowieka jest metafizyką pewnej określonej kategorialnie postaci bytu, jest teorią bytów zwanych ludźmi (Філософія людини – це метафізика певного категоріально визначеного виду буття, теорія сущих, що зветься людьми)”. Так, предметом метафізичної антропології є конкретно існуюче буття, яке досліджується використовуючи категоріально-поняттєвий апарат загальної теорії буття (метафізики). Метафізична антропологія не пізнає поняття, а навпаки завдяки поняттям і категоріям проникає в причину існування конкретного людського буття. Отже, реалістична метафізика розпочинається із загальної класичної теорії предметом якої є буття як таке, змінюючи направленість на буття конкретної людини – метафізичну антропологію.

Однак, сучасна філософська антропологія, не репрезентована єдиною течією, а уособлена різноманітними концепціями людини. Програма, яку започаткував Макс Шелер своїми працями пізнього періоду для здобуття філософською антропологією єдиного повного знання людини й світу не була втілена. “Складність завдання, втім зумовлена тим, що ми подосі точно не знаємо, чим є за своєю сутністю людина, й уся філософська антропологія розвинулась власне із усвідомлення цієї проблеми”. Філософська антропологія у працях М. Шелера, Г. Плеснера та А. Гелена прагнула трансформуватися у метаантропологію, що є основою філософії взагалі, завдання якої в кожному з окремих проєктів репрезентувати повноту людського існування. Проте, філософська антропологія у працях філософів не “обернена на саму себе”, тобто не обґрунтовує свої власні основи пізнання. Вона, не маючи стійкої метафізичної структури, виявленої теорії буття, від інтерпретації окремих антропологічних феноменів прямує до розуміння людини як такої. В кожному разі пропонується певна антропологічна картина, з інтенцією до завершеного представлення

людини. Подальше усвідомлення неможливості створення всебічно охопленого проекту людини призвело до виникнення інших філософських напрямів, і зумовило філософсько-антропологічну кризу. Однак, філософська антропологія залишається предметом розгляду сучасної метафізики, зокрема класичного томізму. Приділяючи більше уваги тій чи іншій структурі людського, антрополог завжди усвідомлює людське існування в контексті цілісності буття як такого. Томістична метафізична антропологія керується принципом “відкритого питання”, тобто, завдяки метафізиці, встановлює межі можливого людського пізнання, не прагнучи абсолютизувати будь-яку антропологічну теорію. Постулюючи основні завдання метафізики, метафізична антропологія прагне розкрити засади людського буття, вказати на причину існування та надати інтерпретацію різноманітним людським феноменам. Себто, метафізика, яка є “першою філософією” у пізнанні першопричини, становить фундаментальне тло для обґрунтування філософської антропології в розкритті засад та принципів людського буття. А отже, продовжується реалістичне дослідження, що формує ясні й загальні судження про те якою є людина.

**РОЗВИТОК ТОМІСТИЧНОЇ ТРАДИЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ РЕЛІГІЙНО-
ФІЛОСОФСЬКІЙ ТА БОГОСЛОВСЬКІЙ ДУМЦІ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.
Стеценко Валерій Іванович**

*Львівський національний університет імені Івана Франка
бул. Університетська, 1,
м. Львів, 79000, Україна.
kafedra_kultury@mail.ru*

У дослідженні релігійно-філософської думки Андрея Шептицького та Йосифа Сліпого особливу увагу привертає те, що вона була важливою складовою характерної для мислителів УГКЦ того часу томістичної філософії. Окремі вітчизняні дослідники визначають цю течію у греко-католицькій філософській теології, до якої у першій половині ХХ ст. відносять крім А. Шептицького та Й. Сліпого, також Г. Костельника та М. Конрада, як “український неотомізм”.

Зокрема, як вказує О. Ліщинська, ці українські релігійні мислителі, перебуваючи під впливом аристотелівсько-томістичної філософії, висловлюють не лише співзвучні із західноєвропейськими філософами-неотомістами погляди, але й такі оригінальні ідеї, які містять певні концептуальні особливості, що дозволяє розглядати український неотомізм як оригінальний національний феномен.

Поряд з цим, незважаючи на існуючі монографічні дослідження творчості вищезгаданих релігійних мислителів, проблема розвитку томістичної традиції в українській (греко-католицькій) богословській та релігійно-філософській думці першої половини ХХ ст. залишається ще малодослідженою, потребує більш ґрунтовного, всебічного і системного вивчення. Очевидно, що назріла потреба уточнення як того, до якого напряму філософії слід віднести цю релігійно-філософську творчість західно-українських богословів і філософів, так і персонального внеску у розвиток томістичної традиції А. Шептицького та Й. Сліпого.

Зокрема, на наш погляд, розвиток томістичної традиції у богословсько-філософській думці цих мислителів швидше заслуговує назви не “український неотомізм”, а “українська томістична філософія”. Особливо через помітний вплив на неї саме традиційної аристотелівсько-томістичної манери філософування (хоча й зустрічаються окремі ідеї неотомізму).

Аналіз релігійно-філософських концепцій А. Шептицького та Й. Сліпого дає змогу виявити провідні ідеї української томістичної філософії, допомагає вичленувати низку питань, які трактуються у томістичному дусі. Серед них розроблений ще Томою Аквінським класифікаційно-підпорядковуючий метод впорядкування і розміщення окремих знань. Він